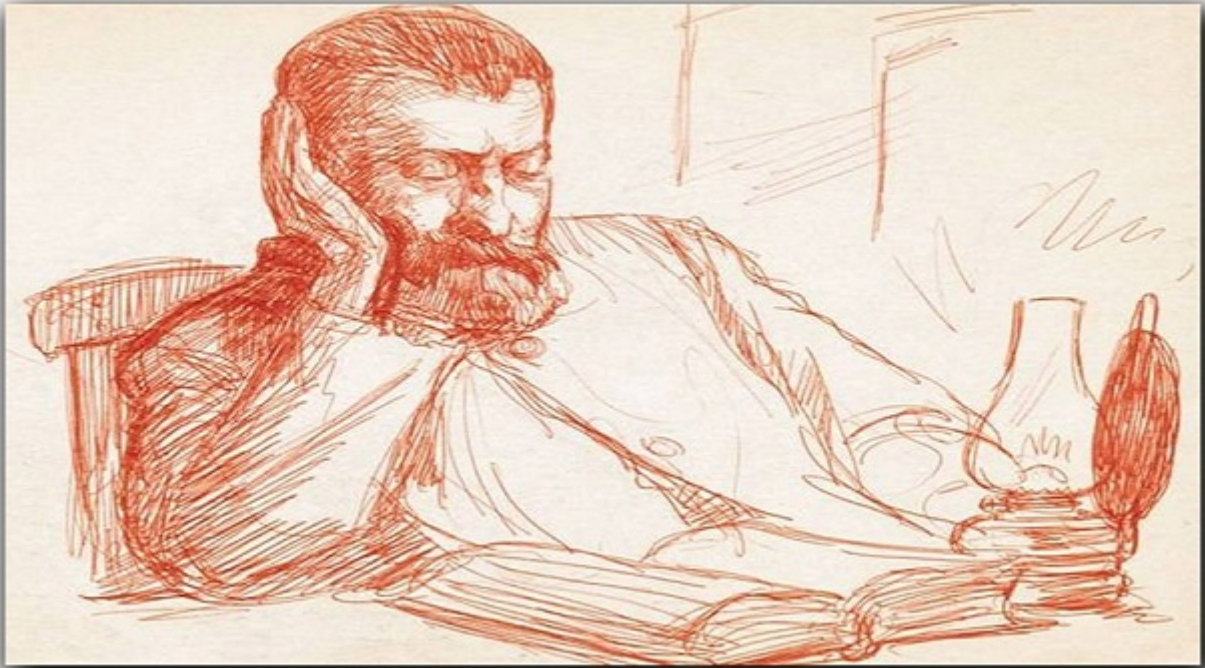

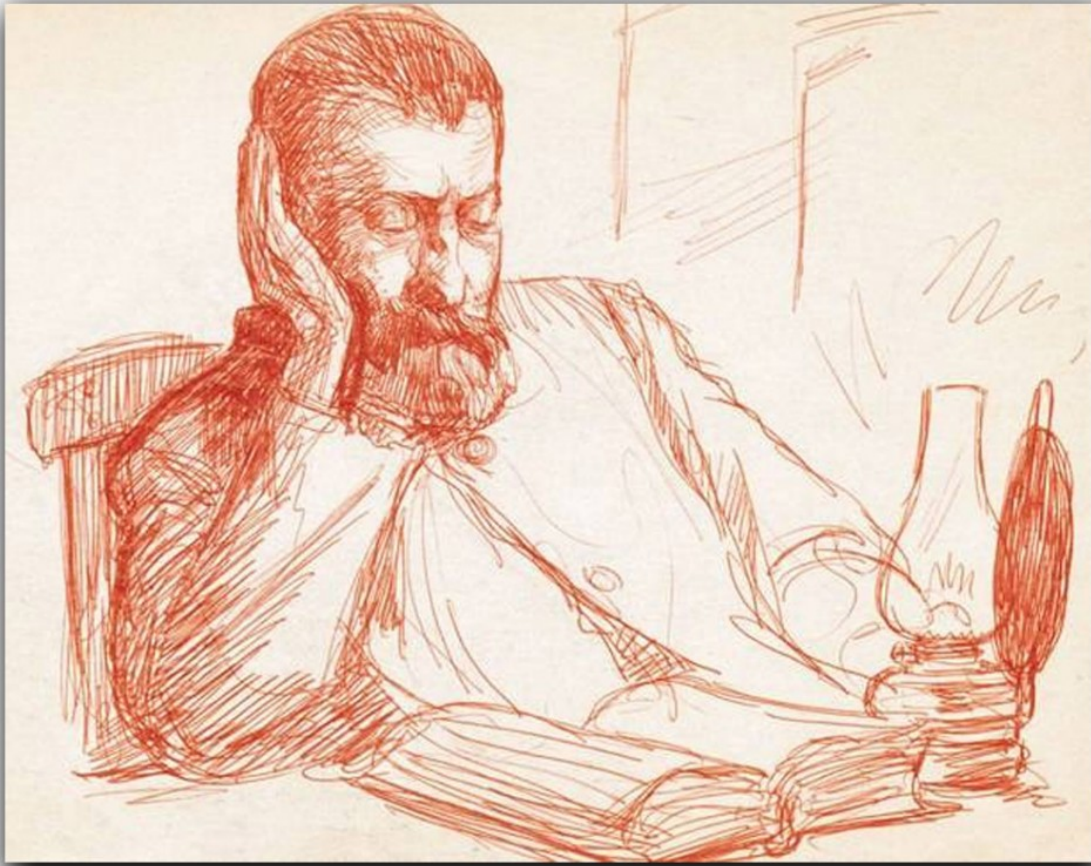
Η διαχρονικότητα του έργου του Παπαδιαμάντη

Πολιτισμός / Λογοτεχνία - Φιλολογία

Μιχάλης Κουτσός, Φιλολόγος - Συγγραφέας

Τα διηγήματά του ξεπέρασαν την εποχή του και έγιναν διαχρονικά για την ελληνική λογοτεχνία. Ο Παπαδιαμάντης δεν κινείται μέσα σε ένα κλίμα ψεύτικου ρομαντισμού αλλά σε ένα κλίμα γνήσιου λυρισμού. Ζωντανεύει τη φύση και την κάνει να συμμετέχει ενεργά στη ζωή των ανθρώπων ως ένα αναπόσπαστο στοιχείο της ζωής τους. Οι άνθρωποι είναι ένα κομμάτι της φύσης, όπως τα δένδρα, τα πουλιά και τα ζώα.

Η συγγραφική τέχνη του Παπαδιαμάντη δραστηριοποιείται στην λογοτεχνική παραγωγή σε μυθιστορήματα και κυρίως διηγήματα, χωρίς να αποκλείουμε και το μεταφραστικό του έργο, οποίο είναι αξιόλογο. Τα δομικά υλικά τόσο του διηγήματος όσο και του μυθιστορήματος είναι τα διηγηματικά, τα περιγραφικά και τα διαλογικά. Η επιτυχία του αφηγηματικού λογοτεχνικού λόγου έγκειται στην επιτυχή μείξη αυτών των στοιχείων και στην ανάλογη ποσολογία.

Η μεγάλη φυσιολατρία του Παπαδιαμάντη στους τόπους των παιδικών του αναμνήσεων τον ωθούν στη χρησιμοποίηση πολλών περιγραφικών στοιχείων, τα οποία μερικές φορές είναι κουραστικά, αλλά όταν τα προσέξει κανείς περισσότερο γίνονται ευχάριστα. Εξάλλου οι περιγραφές δεν περιλαμβάνουν μόνο τοπία αλλά και ανθρώπους με τον χαρακτήρα τους και την νοοτροπία τους, οι οποίες πολλές φορές είναι συναρπαστικές. Η επιλογή παρουσίασης αυτών των στοιχείων στην εξέλιξη της υπόθεσης είναι πολύ καιρία και προσεκτική. Με την πρώτη παρουσίαση ενός τόπου θα γίνει και η περιγραφή του τοπίου και με την πρώτη παρουσίαση ενός νέου προσώπου θα αναφερθεί και στο παρελθόν του, αλλά την κατάλληλη στιγμή. Αυτή η κατάλληλη στιγμή είναι το δείγμα γραφής του Παπαδιαμάντη.

Μια τέτοια παρουσίαση είναι Ομηρική. Ας αναφέρω ένα παράδειγμα. Όταν ένα

αρχοντόπουλο της Τροίας, ο Οθρυονέας, χτυπήθηκε από ένα κοντάρι στη μάχη και σκοτώθηκε, τότε ο Όμηρος θα βρει την κατάλληλη στιγμή να πει την ιστορία του. Ξέρετε ποιος είναι αυτός; είναι σαν να μας λέει: Αυτός ζήτησε από τον Πρίαμο να παντρευτεί την Κασσάνδρα αλλά ο Πρίαμος του είπε, αν μπορείς να βγεις έξω και να νικήσεις τους Αχαιούς, τότε θα σου την δώσω. Ο Οθρυονέας ήταν τόσο πολύ ερωτευμένος με την Κασσάνδρα, ώστε όρμησε στη μάχη να νικήσει του Αχαιούς και να πάρει για γυναίκα του την Κασσάνδρα. Κι όμως κοιτάξτε τι του επιφύλασσε η μοίρα. Κοιτάξτε όμως και πόσο κατάλληλη είναι στιγμή, κατά την οποία ο Όμηρος κάνει λόγο γι' αυτόν τον Τρωϊκό ήρωα.

Τα διαλογικά στοιχεία είναι εκείνα που ελαφρύνουν το βαρύ κλίμα των περιγραφών, ζωντανεύουν την αφήγηση και προωθούν «τον μύθο», την υπόθεση. Η τέχνη, η αφηγηματική, εδώ ακριβώς έγκειται: στη σωστή αναλογία διηγηματικών, περιγραφικών και διαλογικών στοιχείων, ώστε το ένα να μην γίνεται σε βάρος του άλλο. Και σε αυτό ο Παπαδιαμάντης είναι αριστοτέχνης. Μπορεί να ξεκινήσει από έναν απλό διάλογο ή μια απλή παρατήρηση και με ένα πισωγύρισμα (flash back) να μας μπάσει στην υπόθεση. Καθ' οδόν θα αναμείξει και τα απαραίτητα περιγραφικά τοπικά στοιχεία, θα προσπαθήσει να σκιαγραφήσει τον χαρακτήρα των ηρώων, ώστε να σε μεταφέρει άμεσα στην ατμόσφαιρα της υπόθεσης. Αυτή η πλοκή είναι άριστη για κινηματογραφική απόδοση, όπου τα περιγραφικά θα παρουσιάζονται με εικόνες και τα διαλογικά με ζωντανούς διαλόγους, όπως ο «Βαρδιάνος σα Σπόρκα», η «Νοσταλγός» κλπ.

Ο Κωνσταντίνος Π. Καβάφης τον χαρακτήριζε ως «την κορυφή των κορυφών» και στο περιοδικό «Νέα Ζωή» της Αλεξάνδρειας. Το 1908 έγραφε: *«Εις όσα έργα του edιάβασα μ' έκανε εντύπωσιν η περιγραφική του δύναμις. Μου φαίνεται ότι είναι λαμπρά ασκημένος στην περιγραφή την τριπλήν ικανότητα στο ποια πρέπει να λεχθούν, το ποια πρέπει να παραλειφθούν, και εις ποία πρέπει να σταματηθή η προσοχή...»*

Το μανιφέστο της τέχνης του ο Παπαδιαμάντης το συνοψίζει στις παρακάτω λίγες γραμμές: *«Τὸ ἐπ' ἐμοί, ἐνόσω ζῶ καὶ ἀναπνέω καὶ σωφρονῶ, δὲν θὰ παύσω πάντοτε, ἰδίως δὲ κατὰ τὰς πανεκλάμπρους ταύτας ἡμέρας, νὰ ὑμνῶ μετὰ λατρείας τὸν Χριστὸν μου, νὰ περιγράψω μετ' ἔρωτος τὴν φύσιν καὶ νὰ ζωγραφῶ μετὰ στοργῆς τὰ γνήσια ἑλληνικὰ ἥθη».*

Ας πάρουμε μια γεύση από αυτήν την δεινή συγγραφική του ικανότητα: *«Ὁ σίφων ἐξερράγη, ραγδαῖος ὄμβρος ἔλουσε καταπληκτικῶς τὴν γῆν καὶ τοὺς βράχους καὶ τοὺς αἰγιαλοὺς, ὁ ἄνεμος συνεμαζεύθη εἰς τὰ ἄντρα καὶ τὰς ἀγκάλας, ἡ Σκοτεινὴ Σπηλιὰ ἤχεϊ παρατεταμένως, μυστηριωδῶς, ἀπὸ τὴν κοπεῖσαν κολοβὴν πνοὴν τοῦ ἀνέμου, ἀπὸ ἀπειλὴν νέας μανίας λυσσωδεστέρας τῆς πρώτης, ἀπὸ τῆς φοβεραῆς ἐν τῇ σιωπῇ συνωμοσίας τῶν στοιχείων. Τὸ Κακόρεμα ἀντηχεῖ διακεκομμένως ἀπὸ τὴν δάνειον ἰαχὴν τῆς λαίλαπος, ἀπὸ τὴν καταρρακτώδη*

κάθοδον τοῦ χειμάρρου. Ἡ Νηρηΐς ἀνῆλθεν ἀπὸ τὸ ὑποβρύχιον ἄντρον της, ἀνέβη εἰς τὸ ἀπάτητον ὕψος τοῦ αἰχμηροῦ βραχώδους προβλήτος, καὶ ἄτρωτος αὐτὴ ἀπὸ τὸν ὄμβρον καὶ τὸν ἄνεμον, θεωρεῖ μειδιῶσα τὴν πάλην τῶν στοιχείων (ΓΛΥΚΟΦΙΛΟΥΣΑ)

[Διαβάστε ολόκληρη τη μελέτη εδώ](#)

<https://bit.ly/3J609f9>